

Motion till riksdagen

1989/90:Fö25

av Anders G Högmark m.fl. (m)

med anledning av prop. 1989/90:9 om arméns utveckling och totalförsvarets planeringssystem, m.m.

För att vinna och behålla trovärdighet gentemot vår omvärld i vår beslutsamhet att upprätthålla neutralitetspolitiken är det viktigt att den svenska försvarspolitikens styrke- och beredskapsmässigt står i samklang med de säkerhetspolitiska mål kring vilka det råder bred politisk enighet.

De senaste årens utveckling inom försvaret inger farhågor i detta avseende.

En grundprincip i vårt demokratiska samhälle är att bygga försvaret på den allmänna värnplikten. Enskilda människors vilja och förmåga till personliga insatser och uppoffringar för att värna vårt lands gränser och suveränitet avspeglas i en gedigen värnpliktsutbildning.

Som många påtalat har försvarskommitténs direktiv inneburit att arméns strukturproblem hanterats på ett häpnadsväckande ologiskt sätt. Dessutom har detta utredningsarbete skett under stor tidspress och i övrigt i former och med begränsningar som direkt omöjliggör en seriös behandling av ärendet.

Många frågor väntar på ett svar främst då frågan om den framtida krigsorganisationen och värnpliktsfrågan.

Oaktat denna ologiska besluts- och utredningsordning med påföljande bräckliga och bristfälliga beslutsunderlag anser sig regeringen kunna ta ett beslut och föreslå nedläggning av bl.a. I 11 i Växjö, trots att man i propositionen konstaterar (s. 22) att "I 4, I 11 och I 15 är de infanteriregementen som har de bästa förutsättningarna att utbilda mer än en brigad respektive utbilda mekaniserade förband".

I skenet av ett sådant konstaterande samt att I 11 över huvud taget aldrig berörts i nedläggningssammanhang måste man ställa frågan: Vad är det i den säkerhetspolitiska och försvarspolitiska bilden som har inträffat?

En massiv folkopinion i sydöstra Sverige med över 100 000 namnunderskrifter samt ett flertal uppvaktningar har kraftfullt reagerat och efterlyst svar på denna fråga. Än så länge har den förblivit obesvarad.

I 11:s läge

I 11-brigaden har den kortaste vägen till tänkta operationsmål i södra Sverige (10–12 mil). Avsaknad av grundutbildning för brigadförband vid I 11 i Växjö leder till bl.a. följande osäkerheter och brister avseende:

- snabbt skydd av viktiga flygbaser och marina basområden.

- skydd av viktiga lednings- och underhållsenheter i området för operationer i södra Sverige.

Mot. 1989/90
Fö25

Folkförankring

Avsaknad av brigadutbildning i G-, H- och K-län kommer att medföra svårigheter att rekrytera territorialförbanden då dessa omsättes via brigaden. Detta kan innebära att exempelvis Öland inte försvaras av ölänningar osv. Utan att på något sätt driva denna tankegång om lokalrekrytering för långt är det tveklöst så att såväl god lokalkännedom i skilda avseenden som stark känslomässig koppling till hemtrakten skapar en överlägsen mental försvarskraft nog så viktig för ett litet land som i ett verkligt läge till det yttersta måste mobilisera alla sina krafter. En blick utöver vårt lands gränser borde ha lärt oss vad denna lokala förankring och mobilisering i ett litet land kan betyda för att försvara sig mot numerärt överlägsna angripare.

En krigsorganisation med mindre än 21 brigader kommer att innebära att en mindre del av årsklassen grundutbildas till arméns fältförband. Övriga ur årsklassen måste direktutbildas till territorialförsvaret eller personalreserven om hela årsklassen skall ges utbildning.

En fortsatt grundutbildning vid I 11 säkerställer att territorialförsvarsorganisationen i sydöstra Sverige i huvudsak blir lokalrekryterad.

Frivilligverksamheten är en livsnerv i det öppna demokratiska samhällets försvarsmakt. Den är ett uttryck för folkviljan att värna landets frihet och fred.

Inom Fo 16/18 med stöd från I 11 lade exempelvis 160 yrkesofficerare ner nära 14 000 instruktionstimmar inom frivilligförsvaret nästare året.

En nedläggning av I 11 skulle radikalt förändra denna situation. Frivilligverksamhetens villkor skulle påtagligt försämrats och verksamheten kraftigt minska. Den verksamhet som under hela efterkrigstiden byggts upp och med levande intresse utvecklats skulle på ett par år genom I 11:s nedläggning raderas. Ett anmärkningsvärt slöseri med resurser inom en försvarsorganisation vars stora problem är just bristen på resurser.

Utbildningsbetingelser

Som vi redan inledningsvis pekade på genom att citera propositionen (s. 22) har I 11 sällsynt goda utbildningsbetingelser för dagens och morgondagens behov.

Dessutom ger I 11:s kapacitet stor handlingsfrihet inför framtiden vad gäller såväl dimensionering som utformning av arméns organisation.

Att ersätta denna kapacitet på andra håll kommer att kräva omfattande nyinvesteringar vilka med stor sannolikhet har underskattats i omfattning.

I en organisation med akut medelsbrist under de kommande 3–5 åren framstår det som obegripligt hur man kan avhända sig en komplett fungerande utbildningsanläggning som I 11 utgör för att sedan tvingas att på andra orter nyinvestera stora summor.

Pay-off-tiden på dessa investeringar har uppgivits ligga på 10–15 år. Att i ett akut ekonomiskt krisläge över huvud taget räkna med pay-off-tider över

5 år framstår som uppseendeväckande och blottar bara detta fundamentala brister i kalkyl- och beräkningsförutsättningarna för armén och försvaret.

Mot. 1989/90
Fö25

Det finns enligt vår mening all anledning att inför ett stundande beslut ingående granska dessa kalkylmetoder och pay-off-tider. Andra och mer rimliga krav på kortare pay-off-tider kommer troligtvis att mycket klart tala för att bl.a. I 11 även framgent har sin givna roll som bl.a. brigadutbildare.

Personal

Ett besvärande vakansläge har under många år skapat betydande problem för armén, vilken tvingats finna mer eller mindre kortsiktiga lösningar på dessa. Denna situation har inneburit effektivitetsförluster, höga kostnader och personalproblem.

Några undantag från denna bild har dock funnits. Även i detta avseende har I 11 intagit något av en särställning. Vakanserna har varit obefintliga, många kompetenta har sökt lediga tjänster osv. I 11 har kommit att framstå som arméns rekryteringsmotor till gagn för många andra utbildningsförband vilka dragits med rekryteringsproblem.

Just läget i Växjö med dess goda och allsidiga arbetsmarknad har aktivt bidragit till denna gynnsamma situation. Detta i kombination med att I 11 under lång tid haft förmånen att ha en sällsynt kompetent, entusiasmerande och framsynt regementsledning har inneburit att I 11 blivit något av stilbildare för hur ett modernt utbildningsförband skall se ut.

Ingen har tidigare ens kommit på *tanken* att tala om nedläggning av detta förband.

En nedläggning av bl.a. I 11 skulle innebära en stor flykt av duktiga officerare från armén. Den framlagda propositionen har allvarligt underskattat dessa följder. Att i en resursknapp organisation så äventyra försörjningen av utbildad och högmotiverad kompetent personal framstår inte som någon god och klok politik.

Personalförsörjningsfrågorna är för övrigt dåligt belysta i propositionen och måste före ett beslut ingående utredas.

Värnpliktiga

Regeringens förslag reser en rad allvarliga frågor kring hela värnpliktssystemet, för de värnpliktiga och deras sociala situation och för kostnaderna av dessa förändringar. I hur kommer kostnaderna för vpl-resor att påverkas? Hur hanterar vi den långa och växande kö av värnpliktiga som väntar på att få rycka in? Likaså inställer sig en rad frågor kring sårbarhet, känslighet och säkerhet vid mobilisering. Även dessa frågor är bristfälligt belysta i propositionen.

Kärnfrågan blir till slut: Går det att på ett meningsfullt sätt motivera och bibehålla det allmänna värnpliktssystemet med det förslag regeringen nu presenterar riksdagen?

Avslutning – sammanfattning

Som med all tydlighet har visats under de senaste månadernas debatt om försvarets framtid, och dessutom förhoppningsvis av denna motion, går det

inte att med det underlag som presenteras i regeringens proposition nu ta ställning till hur en utbildningsorganisation skall se ut om man inte först har fattat beslut om försvarsmaktens krigsorganisation. Logiskt och rationellt beslutsfattande kräver faktiskt en sådan ordning. För att under alla omständigheter ha största möjliga handlingsfrihet inför framtiden är en krigsorganisation med 21 brigader ett minimikrav. I en sådan organisation med högt ställda krav på att förena effektivitet och kvalitet med genuin lokalt/regionalt mobiliserad och motiverad försvarsvilja har I 11 en given framtida roll som brigadproducerande utbildningsförband.

Den senaste tidens omvälvande utveckling i Central- och Östeuropa motiverar självfallet en kontinuerlig värdering av den säkerhetspolitiska situationen.

Ingen torde i dag bestrida att Östersjöområdet ökat i säkerhetspolitiskt intresse.

Inför stundande försvarspolitiska beslut bör detta väga tungt. Syd- och Sydostsveriges strategiska betydelse har snarare ökat än minskat. Att i ett sådant perspektiv inför 90-talet föreslå nedläggning av ett av arméns mest välbelägna och effektiva förband vilket I 11 utgör framstår som mindre välbetänkt.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen avslår regeringens förslag om nedläggning av I 11 i Växjö.

Stockholm den 25 oktober 1989

Anders G Högmark (m)

Bertil Danielsson (m)

Karl-Gösta Svenson (m)

Ewy Möller (m)